

انحصار وراثت

پس از اینکه شخص فوت می کند اعم از اینکه موت حقیقی یا فرضی باشد اموال وی به ارث می رسد. لکن برای تقسیم ارث باید ورثه ی متوفی تعیین شود تا بتوان با تعیین سهم الارث افراد نسبت به تقسیم ارث اقدام نمود. انحصار وراثت به معنی تعیین تعداد ورثه، رابطه آنها با متوفی و میزان سهم الارث هر یک از ایشان است. اشخاص یا در اثر موت حقیقی، متوفی محسوب می شوند و یا در نتیجه حکم موت فرضی.

در مواردی که فرد غایب است بر اساس قانون و با شرایط خاصی دادگاه به این امر رسیدگی و اقدام به صدور حکم موت فرضی می نماید که در نتیجه این حکم برای تعیین تکلیف در خصوص اموری از جمله ارث، انحصار وراثت صورت می گیرد.

درخواست انحصار وراثت توسط هر یک از ورثه یا هر شخصی که در مال متوفی خود را ذینفع می داند صورت می پذیرد. از جمله طلبکاران، وصی و یا کسی که برای او وصیتی انجام شده است.

مرجع صالح:

طبق ماده ۱۱ قانون شوراهای حل اختلاف مصوب ۱۳۸۷، شورای حل اختلاف آخرین محل سکونت متوفی صالح به صدور گواهی انحصار وراثت می باشد.

مراحل اخذ گواهی انحصار وراثت:

- ۱- هر یک از ورثه یا اشخاص ذینفع که قصد اقدام جهت انحصار وراثت دارند ابتدا بایستی جهت تهیه و تکمیل فرم استشهادیه مربوط به انحصار وراثت به یکی از دفاتر اسناد رسمی مراجعه و امضا شهود توسط سردفتر گواهی شود.
- ۲- پس از دریافت استشهادیه با مدارک زیر شخص به دفتر خدمات الکترونیک قضایی مراجعه و اقدام به ثبت دادخواست صدور گواهی حصر وراثت می نماید.
 - ۲-۱- اصل شناسنامه، کارت ملی، گواهی فوت متوفی
 - ۲-۲- اصل شناسنامه، کارت ملی کلیه ورثه
 - ۲-۳- اصل یا کپی عقدنامه همسر دائمی متوفی
 - ۲-۴- اصل استشهادیه تنظیمی در دفتر اسناد رسمی

در دادخواست تقدیمی بایستی اسامی تمام ورثه قید شود زیر گواهی انحصار وراثت برمبنای اسامی که شخص متقاضی در دادخواست ذکر می کند صادر می شود و عدم ذکر نام یکی از وراث در گواهی انحصار وراثت و یا کتمان عمدی آن کلاهبرداری محسوب می شود و مجازات حبس و جزای نقدی در پی خواهد داشت. اگر در میان وراث متوفی، ورثه ای وجود داشته باشد که او نیز فوت کرده باشد گواهی انحصار وراثت وی نیز باید اخذ شود.

لازم به ذکر است اگر در زمان فوت، نطفه ای منعقد گشته باشد جنین نیز جزء وراث قرار می گیرد و بایستی در دادخواست تقدیمی به منظور گواهی انحصار وراثت قید گردد.

در گواهی حصر وراثت صادره از شورای حل اختلاف نام متوفی، تاریخ فوت، مشخصات وی، اسامی کامل وراثت زمان فوت، مشخص شدن سهم هر یک از وراثت از ماترک قید می شود لیست اموال در برگه حصر وراثت ذکر نخواهد شد.

گواهی انحصار وراثت بسته به میزان دارایی اموال به دو صورت محدود و نامحدود می باشد. تاثیر این تقسیم بندی در تشریفات مربوط به نحوه رسیدگی می باشد در حال حاضر اگر دارایی متوفی کمتر از پنجاه میلیون تومان باشد گواهی حصر وراثت در زمانی کمتر از ده روز و بدون انتشار آگهی صادر می شود اما اگر دارایی متوفی بیش از پنجاه میلیون تومان باشد علی الاصول صدور گواهی حصر وراثت یک تا دو ماه زمان می برد و انتشار آگهی نیز در آن الزامی می باشد.

همانطور که قبلا آورده شد برای تقدیم دادخواست صدور گواهی انحصار وراثت شناسنامه، کارت ملی و گواهی فوت متوفی لازم می باشد لکن اگر شخص متقاضی به این مدارک دسترسی ندارد این امر مانع از رسیدگی و اتخاذ تصمیم نیست و راه هایی برای استعلام مدارک متوفی وجود دارد از جمله اینکه شخص می تواند با در دست داشتن مدارک هویت خود به اداره ثبت احوال محل سکونت متوفی مراجعه و از آنجا تقاضای گواهی فوت نماید.

برای درخواست این گواهی نیاز به اقدام تمام ورثه نیست بلکه حضور و درخواست حتی یکی از ورثه هم کافی می باشد و پس از صدور می توان به تعداد ورثه از گواهی مذکور رونوشت و توسط مرجع صادرکننده برابر با اصل کرد.

اگر قبلاً انحصار وراثت صدور گرفته و گواهی صادر شده باشد ولی ورثه ای گواهی را ندارد برای تهیه این گواهی نیازی به اقدام دعوی مجدد نیست بلکه هر یک از ورثه می توانند به شورای حل اختلاف مراجعه و برای دریافت رونوشت اقدام کنند

لازم است شخص متقاضی لیست تمام اموال و دارایی های منقول و غیرمنقول متوفی را به اداره دارایی محل سکونت متوفی ارائه دهد و رسید دریافت کند و این رسید را در زمان تقدیم دادخواست همراه با سایر مدارک ضمیمه نماید.

اگر وراثت یا بعضی از آن ها اطلاعی نسبت به اموال متوفی ندارند پس از اخذ گواهی مذکور بایستی دادخواست « تحریر ترکه » به شورای حل اختلاف تقدیم نمایند تا از مراجع مربوطه استعلامات لازم در خصوص اموال متوفی صورت پذیرد.

اگر یکی از اموال متوفی در معرفی اموال و گواهی انحصار وراثت قید نشود تبعات زیر را به دنبال خواهد داشت:

اولا معاملات به صورت رسمی قابل انتقال نخواهد بود

ثانیا وراثت به پرداخت جریمه محکوم می شوند و مالیات آن نیز از آن ها مطالبه خواهد شد.

برای انجام دادن تمام امور مربوط به اموال متوفی از قبیل امور بیمه، امور بانکی، ثبتی و ... ارائه ی این گواهی الزامی است که در صورت عدم اقدام برای دریافت گواهی، امکان تقسیم، انتقال ترکه و انجام اموری که مربوط به ادارات دولتی و بانک ها است وجود نخواهد داشت.

همچنین بدون انحصار وراثت و اخذ گواهی، وراثت نمی تواند توافق بر تقسیم ارث نمایند و برای تقسیم یا فروش یا انتقال اموال حتما باید گواهی اخذ و مالیات بر ارث نیز پرداخت شود. برای پرداخت مالیات ابتدا گواهی انحصار وراثت اخذ و سپس وراثت فرصت دارند که برای پرداخت مالیات بر ارث اقدامات لازم را انجام دهند.

اعتراض به گواهی انحصار وراثت:

ممکن است بنا به دلایلی افرادی بخواهند به گواهی انحصار وراثت اعتراض کنند. از جمله افرادی که امکان اعتراض توسط آن ها وجود دارد دادستان و یا افراد ذینفع می باشد. برای مثال اگر در بین وراثت شخص

محجوری وجود داشته باشد که فاقد قیّم باشد دادستان یا نماینده وی می تواند نسبت به مفاد این گواهی اعتراض خود را بیان کنند و در جهت پیگیری اعتراض، اقدام نمایند.